

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ТА РЕГУЛЯТОРНІ ІНІЦІАТИВИ: СТРАТЕГІЧНА РОЛЬ НБУ У ТРАНСФОРМАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Лапа Ігор Володимирович

*Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»*

З початку повномасштабної війни у 2022 році банківська система України зазнала безпрецедентних викликів. Незважаючи на це, Національний банк України (НБУ) продовжує реалізовувати стратегічні ініціативи, спрямовані на забезпечення фінансової стабільності, підтримку економічного відновлення та інтеграцію до ЄС. У 2025 році ці зусилля набули нових форм через оновлення стратегічних документів та впровадження інноваційних регуляторних механізмів.

На хвилі економічних викликів та геополітичної напруженості Україна розпочала комплексну реформу фінансового сектору. Центральне місце в цій трансформації займає НБУ, який прийняв стратегічний підхід до реформування банківської системи, зміцнення фінансової стабільності та приведення її у відповідність до міжнародних стандартів.

Теорії економічного регулювання дають змогу зрозуміти мотиви та результати державного втручання в роботу ринків. Теорія «суспільного інтересу» стверджує, що регулювання слугує для виправлення провалів ринку та сприяння суспільному добробуту, в той час як теорія «захоплення» припускає, що на регулювання можуть впливати зацікавлені сторони галузі, які прагнуть просуванню своїх інтересів [1].

Інституції відіграють вирішальну роль в економічному розвитку, формуючи правила, норми та механізми примусу, які регулюють економічну діяльність. Надійна інституційна база підвищує передбачуваність, знижує транзакційні витрати та сприяє підвищенню довіри інвесторів. В контексті України зміцнення інституційної спроможності є важливим для ефективного регулювання та сталого економічного зростання [2].

НБУ сформулював чітке бачення розвитку фінансового сектору у Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Стратегія окреслює п'ять стратегічних цілей: макроекономічна стабільність, фінансова стабільність, підтримка економічного відновлення, модернізація фінансових послуг та зміцнення інституційної спроможності [3].

Ключові ініціативи включають:

- Макроекономічна стабільність. Реалізація монетарної політики для забезпечення цінової стабільності та стійкості державних фінансів.

- Фінансова стабільність. Удосконалення практики управління ризиками та наглядової бази для пом'якшення системних ризиків.

- Підтримка економічного відновлення. Полегшення доступу бізнесу до фінансування та сприяння розвитку ринків капіталу.

- Сучасні фінансові послуги. Розвиток цифрового банкінгу, фінтех-інновацій та фінансової інклюзії.

- Розбудова інституційної спроможності. Удосконалення структур управління, прозорість регулювання та залучення зацікавлених сторін.

Ці ініціативи покликані привести фінансовий сектор України у відповідність до найкращих міжнародних практик та підвищити його стійкість до зовнішніх шоків.

У травні 2025 року Рада з фінансової стабільності схвалила зміни до Стратегії розвитку фінансового сектору України. Серед ключових оновлень:

1. Розширення цілей щодо європейської інтеграції фінансового сектору.

2. Розробка стратегії розвитку іпотечного кредитування.

3. Посилення цифрової стійкості фінансової інфраструктури.

Ці зміни відображають адаптацію НБУ до нових викликів та його прагнення досягти відповідності європейським стандартам.

НБУ активно просуває цифровізацію фінансового сектору. У грудні 2024 року було запущено оновлену систему електронних платежів SEP 4.1 з функцією миттєвих переказів, що сприяє розвитку безготівкової економіки та фінансової інклюзії.

Крім того, НБУ впроваджує інновації у сфері фінансових технологій, включаючи розвиток системи BankID, QR-кодів для платежів та електронного архіву, що підвищує ефективність та безпеку банківських операцій.

НБУ також активно співпрацює з міжнародними партнерами для обміну знаннями та координації політики. Зокрема, Щорічна наукова конференція з питань трансформації центрального банкінгу слугує платформою для обговорення викликів та інновацій у центральному банкінгу [4].

Така співпраця посилює спроможність НБУ впроваджувати ефективні реформи та інтегруватися у світову фінансову систему.

Стратегічні реформи НБУ мають значні наслідки для інтеграції України у світову економіку. Приведення нормативно-правової бази у відповідність до міжнародних стандартів дозволить Україні залучати іноземні інвестиції, ефективніше брати участь у світових фінансових ринках та зміцнювати економічні зв'язки з іншими країнами. Крім того,

стабільна та прозора банківська система підвищує авторитет України та сприяє зміцненню довіри серед міжнародних партнерів [5].

Отже, Національний банк України відіграє стратегічну роль у трансформації банківської системи країни через комплексні політичні та регуляторні ініціативи. Ґрунтуючись на теоріях економічного регулювання та спираючись на міцну інституційну базу, зусилля НБУ спрямовані на досягнення фінансової стабільності, сприяння економічному відновленню та інтеграції у світову економіку. Подальша відданість цим реформам матиме вирішальне значення для довгострокового економічного процвітання України та її міжнародної активності.

В умовах економічної турбулентності, вимушеного переміщення населення, зниження обсягів інвестицій та торговельних потоків НБУ довелося оперативнo адаптувати регуляторну політику, забезпечити стійкість банків та зберегти довіру населення до фінансової системи. Кризова ситуація прискорила цифровізацію та сприяла розробці гнучкіших механізмів валютної політики, що стали фундаментом для відбудови фінансового сектору у післявоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Financial Stability Council Approves Amendments to the Strategy of Ukrainian Financial Sector Development // Ministry of Finance of Ukraine. – 2025. URL: https://mof.gov.ua/en/news/rada_z_finansovoi_stabilnosti_skhvalila_zmini_do_strategii_rozvitku_finansovogo_sektoru_ukraini-5163
2. Ukrainian national bank introduces investment-linked currency liberalization // Dentons. – 2025. URL: <https://www.dentons.com/en/insights/articles/2025/may/20/ukrainian-national-bank>
3. In 2024 SEP Continued Smooth Operations and Innovative Development // National Bank of Ukraine. – 2025. URL: <https://bank.gov.ua/en/news/all/u-2024-rotsi-sep-prodovjuvala-bezperebiyno-pratsyuvati-ta-innovatsiyno-rozvivatisya>
4. Digital Transformation of Ukraine's Banking Sector // ResearchGate. – 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/385539744_DIGITAL_TRANSFORMATION_OF_UKRAINE%27S_BANKING_SECTOR
5. Ukraine's NBU updates Macroprudential Policy Strategy // Interfax. – 2025. URL: <https://interfax.com/newsroom/top-stories/108986/>